

گام‌های توسعه در آموزش پزشکی
مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی
دوره دهم، شماره چهارم، ص ۴۹۹ - ۴۹۸، ۱۳۹۲

افت تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی

مظفر خزاعی

استاد، گروه علوم تشریحی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران

● پذیرش مقاله: ۹۲/۶/۲

● دریافت مقاله: ۹۲/۵/۲۷

علل افت تحصیلی در بین دانشجویان داخل و خارج از کشور به دلیل تفاوت‌های بنیادی فرهنگی و شرایط تحصیل، متفاوت است. در داخل کشور و در بین دانشجویان رشته‌های مختلف نیز فرق داشته و حتی ممکن است در طی یک دوره آموزشی نیز تغییر کند. به عنوان مثال علل افت در دوره علوم پایه پزشکی با دوره کارآموزی و کارورزی کاملاً متفاوت است. معیارهای افت و پیشرفت تحصیلی نیز می‌توانند بر اساس رشته، دانشگاه، و حتی مقاطع مختلف یک دوره تحصیلی متفاوت باشند. در همین راستا برای افت تحصیلی در رشته دکتری عمومی معیارهای ذیل پیشنهاد می‌گردد:

- ۱- حداقل یک ترم مشروطی
- ۲- نگرفتن نمره قبولی در بیش از دو درس در یک ترم
- ۳- افزایش طول دوره تحصیل (در هر مقطع)
- ۴- قبول نشدن در آزمون‌های جامع علوم پایه و پیش کارورزی

علی‌رغم ثبات نسبی معیارهای افت تحصیلی در بین مقالات مختلف (۳، ۴)، معیارهای پیشرفت تحصیلی متفاوت تر

مقاله فتی و همکاران با عنوان “مرور سیستماتیک بررسی علل افت تحصیلی دانشجویان پزشکی” (۱) در مجله گام‌های توسعه در آموزش پزشکی، مورد توجه اینجانب قرار گرفت، ضمن تشکر از توجه نویسندگان به موضوع افت تحصیلی و مطرح ساختن موارد مهمی در این رابطه، چند نکته وجود دارد که لازم است مد نظر قرار گیرد.

افت تحصیلی یکی از مشکلات جدی نظام‌های آموزشی، از جمله نظام آموزشی ایران است که با عوارض متعددی از جمله اتلاف سرمایه ملی، اختلال در نظام آموزشی، صدمات روحی و روانی و مشکلات فردی و خانوادگی همراه است و نکته مهم این است که افراد دارای افت تحصیلی، در آینده نیز نیروی انسانی کارآمدی نخواهند بود. پرداختن به این موضوع و شناسایی علل افت تحصیلی و ارائه راهکارهای عملی در مورد کاهش آن، همواره مورد تاکید بوده است (۲) و تا یافتن راهکارهای مناسب مقابله با آن، نیازمند تحقیقات بیشتر خواهد بود.

تحصیلی است (۳). معدل دیپلم و معدل دانشجوی، به خصوص در طی دوره علوم پایه نیز از عوامل مهم و تعیین کننده است. بررسی زمینه های روحی و روانی دانشجویان به خوبی مدنظر نویسندگان قرار گرفته است (۱). در یک مطالعه ۵۱/۸٪ از دانشجویان جدیدالورود مشکوک به اختلال روانی بودند (۵). در مطالعه دیگر، شیوع افسردگی (خفیف تا شدید) در دانشجویان پزشکی ۲۸/۹٪ تعیین شد (۶)، به همین دلیل بررسی بالینی سلامت روحی دانشجویان در زمان ورود به دانشگاه و حتی در طی دوره های مختلف تحصیلی (تغییر مقطع) توصیه می گردد.

اما نکاتی که بهتر است نویسندگان محترم مقاله مرور سیستماتیک به آن توجه کنند این است که با توجه به مد نظر بودن افت تحصیلی دانشجویان داخل کشور، لغات کلیدی، کلی انتخاب شده اند و با جستجوی لغات معرفی شده در پایگاههای علمی انگلیسی زبان، مقالات بیشماری به دست می آید که با اعداد گزارش شده سازگار نیست و بالاخره این سوال مطرح می شود که پاسخ به آن ضروری است: چرا مقاله مرور سیستماتیک را به یک دوره زمانی، محدود ساخته اند؟

References:

1. Fati L, Azari Sh, Baradarn H, et al. A systematic review on dropout reason of medical students. *Strides in Development of Medical Education* 2013; 10 (2): 31-8. [In Persian]
2. Khazaei M. A Viewpoint on Iran's medical education. *Edu R Med S* 2013; 2(1):1-2. [In Persian]
3. Khazaei M, Rezaei M, Khazaei S. Survey of personal and educational characters in unsuccess medical students in compare with success students. *Journal of Semnan University of Medical Sciences*. 2008; 9:87-92. [In Persian]
4. Motlagh MA, Elhampour H, Skakurnia A. Factors affecting students, academic failure in Ahvaz Jundishapour University of Medical

هستند. به نظر اینجانب معدل بالاتر از ۱۶ در مقطع علوم پایه و فیزیوپاتولوژی دکتری عمومی و معدل ۱۷ به بالا در مقطع بالینی (کارآموزی و کارورزی)، بدون طولانی شدن دوره تحصیل، می تواند از شروط اولیه پیشرفت تحصیلی باشد. همچنین در نظر گرفتن فعالیت هایی دیگر نظیر چاپ مقاله در مجلات (بعنوان نویسنده اول یا مسئول) و اخذ جایزه از جشنواره های علمی-پژوهشی معتبر (رازی، خوارزمی، مطهری) هم می تواند بعنوان معیارهای تکمیلی اضافه شوند. باید تاکید کرد که به دلیل تفاوت نسبی در سطوح آموزشی در دانشگاه های کشور و در رشته های مختلف، استفاده از معدل بعنوان تنها شاخص پیشرفت تحصیل نامناسب به نظر می رسد. به همین دلیل است که حداقل معدل ۱۶ در دوره های علوم پایه و فیزیوپاتولوژی و ۱۷ در دوره های کارآموزی و کارورزی به عنوان معیار پیشرفت تحصیلی معرفی شده است.

همچنین برخی عوامل مطرح شده در مقالات از جمله نامناسب بودن شیوه تدریس یا تکنیک های کمک آموزشی نمی توانند از عوامل اصلی افت تحصیلی باشند. در حالیکه پایه علمی دانشجویان خصوصاً در دروس تخصصی دانشگاه و حتی دروس تخصصی کنکور سراسری (زیست، ریاضی، شیمی و فیزیک) از عوامل مهم پیش بینی کننده افت با موفقیت

Sciences. *Iranian Journal of Medical Education* 2008; 8(1):91-9. [In Persian]

5. Hosseini SH, Mansouri SE. Mental health of newly admitted students of Mazandaran University of Medical Sciences in 1999-2000 academic year. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences* 2000; 10(28):23-32. [In Persian]
6. Karimi Zarchi AA, Adibzade AR, Hossini Sh. Prevalence rate and related factors of depression in medical students. *Kowsar Medical Journal* 2003; 8(3): 231-4. [In Persian]